

Орієнтовна схема самоаналізу уроку вчителем

СХЕМА 1

1. Охарактеризувати клас.
2. Назвати тему уроку, вказати її місце в загальній системі інших уроків і тем.
3. Визначити рівень складності досліджуваної теми та її труднощі для даного класу.
4. Назвати очікувані результати уроку, зіставивши її з кінцевим результатом, отримані у ході проведення уроку (навести аргументи).
5. Висловити свою думку про тип і його відповідність дидактичній меті.
6. Назвати етапи уроку та показати, яким чином було вирішено дидактичне завдання на кожному з них.
7. Коротко охарактеризувати використані на початку уроку методи навчання, їх відповідність досліджуваному матеріалу і способам організації діяльності учнів, зіставивши це з отриманими результатами - якістю знань учнів.
8. Визначити найкращі та невдалі місця в уроці.
9. Зробити загальний висновок і поставити оцінку.

СХЕМА 2

Варіант алгоритму самоаналізу уроку

1. Характеристика класу.
 - А. Тут розглядають структуру міжособистісних стосунків: лідери, аутсайтери; наявність угруповань, їхній склад; взаємодія структур особистих взаємин і організаційної структури класу.
 - Б. Потім необхідно охарактеризувати вади біологічного розвитку учнів: дефекти зору, слуху, соматичні захворювання; особливості вищої нервової системи (надмірна загальмованість або збудливість); патологічні відхилення.
 - В. Після цього варто охарактеризувати дефекти психічного розвитку: слабкий розвиток інтелектуальної сфери тих чи інших членів учнівського колективу; слабкий розвиток вольової сфери в окремих учнів; слабкий розвиток емоційної сфери особистості. Далі йде характеристика розвитку психічних якостей: відсутність пізнавального інтересу, потреби в знаннях, установки на навчання; недоліки в ставленні особистості до себе, вчителя, родини, колективу.
 - Г. Після цього можна перейти до аналізу недоліків підготовленості учнів класу: прогалини у фактичних знаннях і вміннях; проблеми в навичках навчальної праці; погані звички й культура поведінки.
 - Д. Потім розглядають недоліки дидактичних і виховних впливів школи, після чого недоліки впливу родини, однолітків, позашкільного середовища. (Звичайно, зовсім необов'язково під час кожного самоаналізу уроку давати таку вичерпну характеристику класу, в якому він проходив. Однак самоаналіз уроку вчителем відрізняється від його аналізу керівником тим, що він орієнтований не тільки на конкретний клас, а й на конкретних учнів).
2. Потім аналізують зовнішні зв'язки уроку: встановлюють місце і роль даного уроку в досліджуваній темі; характер зв'язку уроку з попередніми і наступними уроками.
3. Характеристика очікуваних результатів уроку з опорою на характеристику класу, чого

треба домогтися в знаннях і вміннях, відповідно до специфіки учнівського колективу; який виховний вплив зробити на учнів; які якості почати, продовжувати, закінчити розвивати.

4. Характеристика задуму уроку (план): яким є зміст навчального матеріалу; як учні засвоюватимуть його, тобто які методи навчання і форми організації пізнавальної діяльності; яку частину матеріалу вони можуть засвоїти самі; яка частина матеріалу вимагає допомоги вчителя під час засвоєння; що необхідно добре запам'ятати, а що використовувати лише для ілюстрації; що з раніше вивченого необхідно повторити і на що обіпертися під час засвоєння нового; як закріпити знову вивчене; що буде цікавим і легким, а що складним; яким чином будуть досягнуті завдання уроку.

5. Як побудовано урок, виходячи з його задуму? Характеристика етапів уроку, виділення навчально-виховних моментів, що найбільш позитивно або негативно вплинуло на хід уроку, на формування кінцевого результату.

6. Структурний аспект самоаналізу: докладний аналіз етапів, які, на думку вчителя, найсильніше позитивно або негативно вплинули на формування кінцевого результату уроку; аналіз відповідності в межах цих моментів завдань, змісту і методів і форм (доказ оптимальності вибору).

7. Функціональний аспект аналізу; визначають, наскільки структура уроку відповідала поставленій меті, задуму уроку, можливостям класного колективу. Визначають вдалі і невдалі моменти в діяльності вчителя й учнів; аналізують відповідність стилю взаємин учителя та учнів успішному формуванню кінцевого результату року.

8. Оцінка кінцевого результату уроку: оцінка якості знань, умінь і навичок, отриманих учнями на уроці, визначення розриву між поставленими завданнями і реальним кінцевим результатом уроку. Причини цього розриву; оцінка досягнення виховних і розвивальних завдань уроку; висновки та самооцінка уроку.

СХЕМА 3

Форми аналізу і самоаналізу уроку

1 - короткий (оцінний) аналіз - це загальна навчально-виховної функції уроку, яка характеризує рівень досягнення поставлених перед уроком завдань і очікуваних результатів та оцінює урок;

2 - структурний (поетапний) аналіз - це виявлення та оцінка домінуючих структур (елементів) уроку, їхня доцільність, що забезпечує розвиток пізнавальних здібностей учнів;

3 - системний аналіз - це розгляд уроку як єдиної системи з погляду розв'язання головного дидактичного завдання одночасного з вирішенням розвивальних завдань уроку, забезпечення формування знань, умінь і навичок учнів, засвоєння ними способів навчання;

4 - повний - це система аспектних аналізів, тобто оцінка реалізації завдань уроку, зміст і види навчальної діяльності учнів за такими характеристиками, як рівні засвоєння учнями знань і способів розумової діяльності, розвиток учнів, реалізація дидактичних принципів і результативності уроку;

5 - структурно-часовий аналіз - це оцінка використання часу уроку за кожним його етапом;

6 - комбінований аналіз - це оцінка (одночасна) основної дидактичної мети уроку і структурних елементів;

7 - психологічний аналіз - це вивчення дотримання психологічних вимог до уроку (забезпечення пізнавальної діяльності учнів розвивального типу);

8 - дидактичний аналіз - аналіз основних дидактичних категорій (реалізація принципів дидактики, добір методів, прийомів і засобів навчання школярів, дидактична обробка навчального матеріалу уроку, педагогічне керівництво самостійною пізнавальною діяльністю учнів, тощо);

9 - аспектний аналіз - це розгляд, детальне та всебічне вивчення й оцінка під певним кутом зору якої-небудь сторони або окремої мети уроку у взаємозв'язку з результатами діяльності учнів. Приклади аспектів уроку:

- реалізація вчителем і учнями очікуваних результатів;
- використання розвивальних методів на уроці;
- вивчення способів активізації пізнавальної діяльності учнів;
- шляхи розвитку пізнавального інтересу;
- формування загальнонавчальних методів і навичок у школярів;
- перевірка та оцінка знань, умінь і навичок учнів;
- організація проблемного навчання на уроці, тощо.

10 - комплексний аналіз - це одночасний аналіз дидактичних, психологічних та інших основ уроку (найчастіше системи уроків).

СХЕМА 4

Аркуш спостереження (схема аналізу та самоаналізу уроку)

Загальні відомості:

1. Школа, клас,, дата проведення уроку.
2. Тема уроку. Завдання уроку.

Обладнання уроку

3. Які засоби навчання використовував учитель.
4. Чи підготовлено наочні прилади й технічні засоби.
5. Як підготовлено класну чи мультимедійну дошку до уроку.

Зміст уроку:

6. Чи відповідає зміст програмі, завданням уроку.
7. Чи проведено його дидактичну обробку.
8. Формуванню яких знань, умінь і навичок він сприяє.
9. З яким матеріалом учні працювали вперше, які знання, вміння й навички формували й закріплювали на уроці.
10. Як матеріал уроку сприяв розвитку творчих сил і здібностей учнів.
11. Які загальнонавчальні й спеціальні вміння і навички розвивалися.
12. Як здійснювалися міжпредметні зв'язки.

13. Чи дотримувалися внутрішньопредметних зв'язків.
14. Чи сприяв зміст уроку розвитку інтересу до навчання.

Тип і структура уроку:

15. Який тип уроку обрано, його доцільність.
16. Місце уроку в системі уроків з даного розділу.
17. Як здійснювався зв'язок уроку з попередніми уроками.
18. Які етапи уроку, їхня послідовність і логічний зв'язок.
19. Відповідність структури уроку даному типу.
20. Як забезпечувалася цілісність і завершеність уроку.

Реалізація принципів навчання:

21. Принцип спрямованості навчання на комплексне вирішення завдань.
22. Науковість навчання, зв'язок із життям, практикою.
23. Як реалізовано принцип доступності навчання.
24. З якою метою використано кожний вид наочності.
25. Як дотримувався принцип систематичності й послідовності формування знань умінь і навичок.
26. Як досягнуто свідомості, активності і самостійності учнів, як здійснювалось керівництво навчанням школярів.
27. Якою мірою здійснювався розвиток учнів на уроці.
28. Який характер пізнавальної діяльності переважав (репродуктивний, пошуковий, творчий).
29. Як реалізовано індивідуалізацію та диференціацію навчання.
30. Як було стимульовано позитивне ставлення учнів до навчання.

Методи навчання:

31. Якою мірою застосовувані методи відповідали завданням уроку.
32. Який характер пізнавальної діяльності вони забезпечували.
33. Які методи сприяли активізації навчання школярів.
34. Як планувалася й проводилася самостійна робота і чи забезпечувала вона розвиток пізнавальної самостійності учнів.
35. Яка ефективність використаних методів і прийомів навчання.

Організація навчальної роботи на уроці:

36. Як здійснювалася постановка навчальних завдань на кожному етапі.
37. Як сполучалися різні форми: індивідуальна, групова, класна.
38. Чи здійснювалося чергування різних видів діяльності учнів.
39. Як було організовано контроль за діяльністю учнів.
40. Чи правильно були оцінені знання та вміння учнів.
41. Як учитель здійснював розвиток учнів (розвиток логічного мислення, критичність думки, вміння порівнювати, робити висновки).
42. Які прийоми використовував учитель для організації учнів.
43. Як підбивав підсумки етапів і всього уроку.

Система роботи вчителя:

44. Уміння організовувати роботу на уроці: розподіл часу, доцільність переходу від одного етапу до іншого, керівництво навчальною роботою учнів, володіння класом, дотримання дисципліни.
45. Показ учням раціональних способів навчальної роботи.
46. Визначення обсягу навчального матеріалу на урок.

47. Поведінка вчителя на уроці: тон, такт, місцезнаходження, зовнішній вигляд, манери, мовлення, емоційність, характер спілкування (демократичний чи авторитарний).
48. Роль учителя в створенні потрібного психологічного мікроклімату.

Система роботи учнів:

49. Організованість та активність на різних етапах уроку.
50. Адекватність емоційного відгуку.
51. Методи й прийоми роботи, рівень їхньої сформованості.
52. Ставлення до учителя, предмета, уроку, домашнього завдання.
53. Рівень засвоєння основних знань і вмінь.
54. Наявність умінь творчого застосування знань, умінь і навичок.

Загальні результати уроку:

55. Виконання плану уроку.
56. Рівень реалізації очікуваних результатів і мети уроку.
57. Рівні засвоєння знань і способів діяльності учнів:
- 1-й рівень - засвоєння на рівні сприйняття, розуміння, запам'ятовування;
- 2-й рівень - застосування в аналогічній і подібній ситуації;
- 3-й рівень - застосування в новій ситуації, тобто творче.
58. Загальна оцінка результатів та ефективності уроку.
59. Рекомендації з поліпшення якості уроку.

СХЕМА 5

Орієнтовна схема для спостереження та аналізу позакласного заходу

1. Загальна характеристика.

Загальні відомості: клас, його склад і кількість учнів, місце і час проведення, відповідальна особа.

Тема та пізнавально-виховна мета заходу, форма проведення, педагогічна обґрунтованість вибору форм і мети.

Врахування вікових та індивідуальних особливостей школярів, їхніх інтересів, запитів і побажань.

Значення заходу в системі виховної роботи.

2. Підготовка позакласного заходу.

Мета і план проведення, визначення завдань.

Активність вихователя та учнів.

Ініціатори заходу: учнівський актив, класний керівник, батьки, інші вчителі, адміністрація школи. Вплив лідерів школи.

3. Хід заходу.

Зміст заходу, його громадська спрямованість.

Характер поведінки учнів, взаємозв'язок інтелектуального та емоційного впливу на учнів. Ставлення учнів до заходу, сприйняття ними основних ідей, рівень захопленості, прояв творчих здібностей.

Характеристика педагогічних засобів, педагогічного інструментування заходу. Прояв особистих якостей, авторитету вчителя, його вмінь, навичок.

Використання (створення) кращих умов впливу заходу на особистість учнів, отримання "гарантованого" результату виховання особистості й колективу.

4. Висновки і зауваження.

Оцінка методичної своєрідності та ефективності заходу. Недоліки в ході підготовки й проведення, причини, можливі шляхи їх усунення. Побажання щодо поліпшення підготовчої роботи до проведення подібних заходів.